

Iljeli fid-Deżert ta' Dennis Agius

Studju minn Clementine Aveta

F'din id-damma ta' poeziji "Iljeli Fid-Deżert" ta' Dennis Agius, l-ideat huma oriġinali, mehuda mill-hajja ta' l-awtur stess. Il-hsebijiet huma marbuta wiehed ma' l-iehor u mfissra ċar; effettivament, nistgħu nghidu li dan il-ktieb fih poezija waħda, twila, u mhux bosta poeziji f'sezzjonijiet diversi bi hsebijiet differenti. L-argument ġie żviluppat b'sens kif għandu jkun; tant hu hekk, illi dawn il-poeziji qishom l-ewwel parti ta' awtobijografija — haġa tiġi wara l-oħra, deskrizzjoni wara oħra, hsieb wara iehor. In-natura ta' l-ideat hija aktarx filosofika u intellettuali, milli emozzjonali. Naraw li Agius għażel l-ideat tiegħu b'mod li jaġhti impressjoni qawwiya ta' unità artistika, u ta' sinċerità f'dan li kiteb. Dawn l-ideat huma sħieb u profondi; magħżula tajjeb u hemm bejniethom rabta "artistika", b'mod li jwasslu bla tbatija t-tqanqil li hemm f'ruħ il-poeta. Hekk kif l-istil ta' Agius huwa modern u liberu, (naraw illi l-arrangament u l-kostruzzjoni tal-versi huma tajba u flokhom. Kull linja hi marbuta bl-akbar armonija). Insibu wkoll illi l-awtur għandu vokabolarju kbir biżżejjed biex bih ifisser il-hsebijiet bla tiġbid u tbatija. Għad illi jdaħhal kliem komuni u sempliċi, dawn fihom ċerta dinjità u qawwa, kif u fejn huma poġġuti. Naraw ukoll li jdaħhal kliem 'l hawn u 'l hemm ftit użat fil-Malti. Agius tant kien sinċier fl-ideat tiegħu li dawn jidhru tassew oriġinali. Anki s-suġġett huwa oriġinali. Fejn il-poeti l-oħra jibbażaw ix-xoghlijiet tagħhom fuq romanticiżmu u sentimentalizmu, Agius juża l-filosofija u dak kollu ta' madwaru bħala s-sisien għall-poezija tiegħu. B'hekk ihallat (tajjeb ferm) ir-realiżmu mal-ispiritwalità. Dan l-ideal filosofiku huwa għoli ferm, l-aktar fl-aħhar strofa ta' "Lil hinn".

*"bniedem ma tmutx
u tibqa' tgħix
int dak li int"*

Jurina li jrid ikun għal dejjem. Tolqotna wkoll il-mod kif Agius jibda mill-ewwel jitkellem fuq is-suġġett tiegħu, bla ma jintroduċi hafna kliem sabih għal xejn.

L-awtur juża kliem li qisu jpitte dak li qed jara hu, u b'hekk, iġibilna dak quddiem għajnejna lilna wkoll għad illi ahna 'l bghid minn fejn l-awtur kien meta ra dak li qed jiddiskrivi, ahna qisna qed naraw bl-istess għajnejn ta' l-awtur, nidhlu fil-persunalità tiegħu, u b'hekk Agius iressaqna qrib il-ġrajji jiet li kienu hekk familjari u henjin għalih. Per eżempju, f'"il-Hemda":-

"harist bhal dak is-seqer fil-ghodwiet twal

*minn dik is-sħana qerrieda tad-deżert.
u kont qiegħed ma' l-Għarab,
ma' ġenb il-kbar."*

Fil-poeżija "Mewt Għamm Baħgat" Agius ifahħar lil ħabibu u r-reliġjon shiħa tiegħu. Il-poeta qisu rnexxielu jqajjem lil ħabibu mill-mewt, bil-kliem ta' tiffhir għalih.

*"twajjeb
kien u għadu
sebh lil Allah ta
u għadu jagħti."*

*"sibt il-qawwa ta' bniedem
li jrid iġib f'din id-dinja
is-sliem."*

Agius għandu ideal tassew għoli tal-hajja ta' wara din. F'din il-poeżija hekk sabiħa, jintroduċi ħsieb patetiku ħafna.

*"u mar
bhalkieku ttiekel mill-isqra tad-deżert.
u jiena sfajt waħdi
nibki l-jiem ta' Għamm Baħgat."*

Kif naraw mix-xogħlijiet tiegħu, Agius juża ħsebijiet tassew filosofici u b'xejra ottimisti.

*"jiena nibni l-ħażen
u jien ħloqtu
u jien
neqirdu."*

Nahseb li l-poeżija "Jiena" hija l-isbaħ mill-ktieb shiħ. Nota qawwija ta' pessimizmu u ta' solitudni żejjinha. M'hemm xejn speċjali f'dan. Li hemm sabiħ hu l-mod ta' l-għageb li bih Agius iġibilna dan quddiem għajnejna. Qisna naraw l-awtur stess, u qisu qed ikel-limna wiċċ imb wiċċ. Għaliġa, l-ewwel vers hu, bla dubju, wieħed mill-isbaħ li qatt grajt.

*"nħossni sa niċċarat
dwejjaq
.....
ma nistax ngħix waħdi.
.....
donni nsejt lil Alla
li tant isseħibt miegħu."*

Agius jittratta s-sentimenti tiegħu bħala bniedem iehor, li miegħu jitkellem u jirraġuna. Fi "Ĥsebijiet Ĥosbiena" jgħid illi jrid jaċċetta dak li hu — ħaġa tajba, li ffit nies jifħmuha llum.

“U nisma’ ” tirrifletti l-korruzzjoni tal-bniedem hekk sew, illi ahna u naqrawha, kważi nħossu nistħu li ahna bnedmin. Il-kliem hekk realistiku qisu qieghed poġġut hemm bhala tehdida għall-qarrej.

Il-poeta juri li għandu fidi ferm qawwija fil-poeżija “U naqra”. Huwa ma użax il-mewt bhala mezz ta’ harb mid-dinja, iżda bhala mira fil-hajja, bhala sies sod fuqieq jibbaża l-hajja tiegħu.

*“mewt
m’hemmx ħliefha
daqshekk jiena nemmen
mhux għax it-tmiem tagħtini
imma għax il-qawwa biex ngħix.”*

Naqraw l-istess ideal f’“Is-sejba tal-jien”. Agius għandu tama kbira li wara l-mewt, hemm hajja oħra, għal dejjem.

*“għax meta tiġi l-mewt
ma tkunx ħlief xbieha
ta’ dak li ġej.”*

Fil-poeżija “U nibqa’ ” insibu paragun tassew heġu, bejn l-awtur u insett, fejn iġid li t-tnejn, għad illi diversi, iġixu fid-dinja.

*“l-insett kuntent
għax qed iġix
u jien
qed ngħix
fl-assurdità*

.....

.....

*l-insett u jien
ngħixu.”*

Bhala nisrani Malti, Agius ma setax iħalli barra l-konversjoni ta’ pajjiżu. Fil-fatt huwa jpingi, bi kliem ferm floku, il-konversjoni ta’ San Pawl. Juża kliem sempliċi f’din in-narrattiva “Hmura”. Iżda, hija miktuba b’tant elokwenza, li kull kelma tidher effettiva ħafna.

*“u qabdet huġġieġa
Sawlu ja Sawlu
għaliex tweġġagħni;
min inti ja Sidi:
w instema’ jingħad
Kristu li qed tweġġa’
u bniedem b’qawwitu
f’tibdila msahħra
jidħol f’qoxortu.”*

Fil-poeżija “Nhar ir-riħ” insibu versi deskrittivi sbieħ ferm. Qis-

na naraw il-moviment tar-rih quddiemna mas-siġar, ma' l-gholjiet, mal-blat, mal-bahar.....

*“ghaddej ghaddej
jofroq u jiżfen
jitqal
jitqawwa
bla nifs ivenven.”*

Ghad illi Agius huma patrijott kbir, irnexxielu jagħmel l-artijiet Gharbin bhala biċċa minn hajtu. Sar ihobb u jammira dawk in-nies, u b'hekk idejjaq il-fruntiera kbira tal-bahar bejn pajjiżhom u pajjiżu.

Ta' min jinnota wkoll li bosta awturi kbar Maltin jużaw kliem bar-rani fil-versi tagħhom. Naraw illi Agius ma jużax hlief kliem Malti Semitiku — tagħlima għal dawk li jahbu li l-Malti mhux għani biż-żejjed.